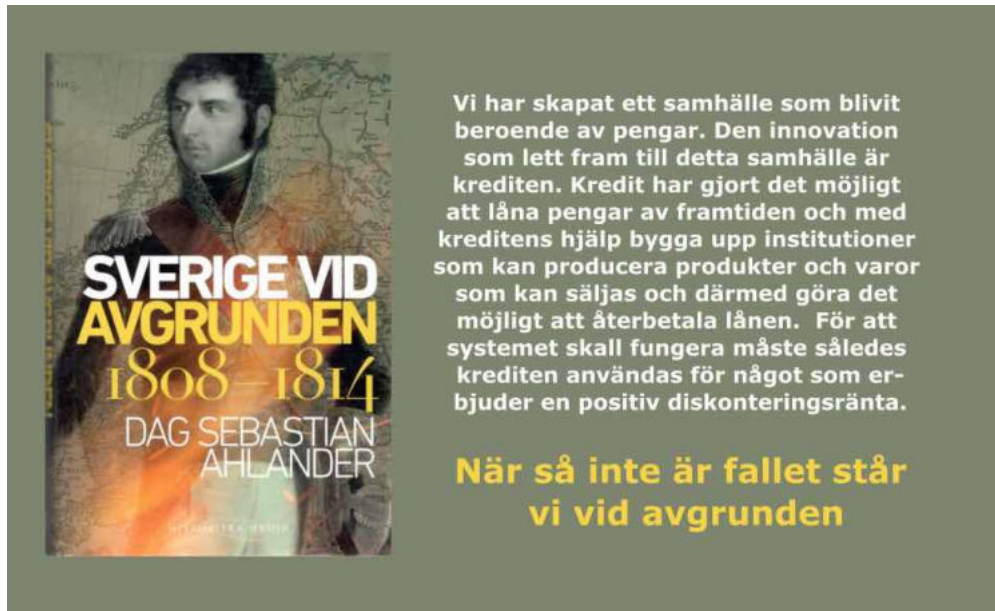

Finns det en strategi som gör att vi står pall för den globala ekonomins nyckfullhet?

av Bengt-Åke Wennberg

Vi har skapat ett samhälle som blivit beroende av pengar. Den innovation som lett fram till detta samhälle är krediten. Kredit har gjort det möjligt att låna pengar av framtiden och med kreditens hjälp bygga upp institutioner som kan producera produkter och varor som kan säljas och därmed göra det möjligt att återbetala lånen.

För att systemet skall fungera måste således krediten användas för något som erbjuder en positiv diskonteringsränta. Investeringarna måste med andra ord ge tillräcklig återbäring i framtiden. Systemet är nu i kris. Diskonteringsräntan har blivit negativ. Det finns förklaringar till det.

Möjligheterna att få till stånd en positiv diskonteringsränta är beroende av att det skapas en allt större penningmängd som disponeras av allt fler. Därför är det förstås i princip helt rätt att sänka skatten. Då ökar konsumtionen. Men det hjälper inte på välfärdsproblemen som egentligen är en följd av obalansen i den globala ekonomin och Sveriges

allt sämre position på världsmarknaden. Därmed har vi små möjligheter att investera oss ur krisen.

Obalansen i det globala finanssystemet brukar förklaras på följande sätt

- Vi får per automatik en allt större penningmängd. Det trycks mer pengar, inte bara som sedlar och mynt utan också som digitala ettor och nollor, och som krediter (skuldsedlar). Detta medför att diskonteringsräntan på det som produceras måste bli allt högre för att skulden i framtiden skall kunna återbetalas i reala pengar. Få investeringsobjekt har förutsättningar att uppfylla dessa höga förväntningar. (15% per år uppfattas i dag som normala förväntningar.)
- Finanssystemet, så som det nu är utformat, leder till en ökad ojämlikhet och en olämplig fördelning av pengar. Förmögenheterna samlas på några få händer, den ekonomiska aktiviteten koncentreras till få platser och pengarna distribueras inte ut till "folket". Denna obalans försvårar möjligheterna att få återbäring på olika investeringar enbart genom försäljning av varor och produkter – jämför behovet av medicin och billig energi i fattiga länder och svårigheterna att få sådana utvecklingskostnader täckta.
- En ständigt ökad produktion av produkter och varor tär på jordens resurser och orsakar miljöproblem och skapar nya och stora problem i form av föroreningar, risker etc. som på sikt minskar det gemensamma värdet av de investeringar som görs och i många fall skapar större fattigdom än mindre.
- Stora förmögenheter kan inte som förr, när man var beroende av "den goda patronen", upprätthålla stabilitet och välfärd. För att dominansstrategin skall fungera och leda till välfärd för deras undersåtar, måste huvudmännen – principalerna – ständigt expandera och nya områden införlivas i deras maktsfär. Imperiebyggandet skapar konflikter och våldsamma uppgörelser mellan principalerna som underminerar det ekonomiska systemet. Detta problem var tydligt redan för flera hundra år sedan. Vi återfinner i vår tid samma tendenser att få kontroll över ekonomin i imperiesträvanden hos Napoleon. Hitler, Stalin och Mao och nu hos Bush, Obama och Putin.

- Finansvärlden har blivit allt mer likt ett kasino där det inte handlar om att investera i sunda projekt utan i sådant som växer i värde på "marknaden", det vill säga – värdet växer inte naturligt utan genom förväntningarna hos alla andra som spelar på samma lotteri. Jämför tulpanhysterin i Holland under 1600-talet.

Debatterna mellan Magdalena Andersson och Anders Borg i TV visar att man är överens om vårt stora beroende av omvärlden. Jag menar att detta betyder att vi också är otrevligt beroende av dess numera globala och allt galnare finansiella system – som vi som liten nation saknar förutsättningar att påverka.

Vad som kan göras i Sverige är små kompensatoriska åtgärder där Andersson och Borg visserligen har olika uppfattning om detaljerna, men det handlar trots allt om att krasa i kanten på en strömfåra som för oss in i framtida farliga situationer som vi får allt svårare att bemästra.

Intressant nog talar bägge företrädarna i kapitalistiska termer. Det handlar om att använda skattemedel för att "satsa" på det ena eller andra. Sedan debatteras vilka satsningar som har förutsättningar att ge bäst återbäring i välfärd.

Men bägge är också överens om att diskonteringsräntan på deras satsningar är låg. Några stora effekter av deras förslag är inte att vänta. Man ligger i vänteläge. Och grundproblemet undviker man – nämligen hur lilla Sverige skall förhålla sig till den internationella finansiella härdsmälta som nu pågår? Det verkligt stora problemet orkar man således inte ta itu med.

Jag har för min del med hull och hår köpt näringslivschefens i Degerfors, Sören Hedbergs, devis

Vi måste ha en lokal ekonomi som står pall mot den globala ekonomins nyckfullhet

Helt uppenbart är att vår plats som industrination kraftigt försämrats. Den plats vi erövrade under den industriella revolutionen har vi förlorat. Vi riskerar nu att delta i ett Monopolspel där vi på sikt blir förlorare. Vi har arbetat in oss i en ohållbar strategisk position där vi måste förlita oss på våra "kapitalister" och ett föråldrat tankesystem. Detta tillhör numera en svunnen tid.

Den fråga vi som medborgare måste ställa det politiska etablissemanget är därför: Hur anser ni att vi skall ta oss ur denna "fälla"? Skall vi bara

knäppa händerna och be en bön och hoppas att de stora makterna runt om skall ordna så att världen blir "normal" igen. Jag tror inte på denna strategi. Världen blir inte normal. Därför måste vi finna en strategi som gör att vi kan överleva så bra som möjligt i den nya framtid som randas.

Ett historiskt exempel är hur Sveriges då nye kronprins Jean Baptiste Bernadotte för 200 år sedan genom sitt strategiska snille och skickliga politiska handlag manövrerade Sverige ut ur de europeiska konflikternas strömfåra. Han avstod från att bli överbefälhavare i Ryssland för att ta hand om och värna sitt nya land Sverige. Ur krisen och genom Bernadottes agerande steg det fram ett helt nytt Sverige som ingen kände igen, men som fick en position som gjorde att vi sedan dess klarat oss undan de krig och revolutioner som skakat alla våra grannar.

Var finns de politiker som i dag har en liknande strategisk blick och en tillräckligt realistisk vision om det framtida Sverige? Vem kan kliva fram och ge oss en strategi som kan säkra Sveriges självständighet och välstånd i framtiden, trots den globala ekonomins nyckfullhet?

Inte är det Anders Borg och Magdalena Andersson. De sysslar med futtigheter och fördelning av skattemedel hit och dit. Inte är det heller Fredrik Reinfeldt och Stefan Löfven. De berör inte med ett ord i sina debatter de framtida svårigheterna för Sveriges medborgare att under den globala oro som kommer, skydda sin integritet, att bevaka sina gränser och att främja Sveriges ekonomiska intressen. Rösta på mig så går det bra. Men varför skall vi det?

Ingen av dem erbjuder oss en bild av situationen och framtiden som gör att vi kan tro på att lilla Sverige, och på att vi alla som vill vara svenskar, på samma sätt som i början av förra seklet, skulle kunna stå på egna ben och av egen kraft bana oss en egen väg i den nya ekonomin. Nu måste det till nya röster.

Själv försöker jag bidra med en diskussion om hur vi alla skulle kunna stödja framväxten av goda serviceleveranssystem, som är en logisk följd av våra demokratiska traditioner, som bygger på vår höga utbildningsnivå, som kan säkra vår välfärd och som därför kan vara ett konstruktivt steg in i framtiden. Jag tror att goda serviceleveranssystem är ett möjligt alternativ för en förbättrad situation för våra medborgare i vardagen, som dessutom på sikt skulle kunna ge exportintäkter. Man får börja i det lilla. Det vore orealistiskt att tro att det skulle komma en ny Jean Baptiste Bernadotte.

Men i varje verksamhet finns fröet till ett värdefullt serviceleveranssystem. Kan du se det? Kan du i samtal med andra likasinnade se det?

Referenser

Ahlander D S (2019): Sverige vid avgrunden 1808–1814. Falun: Historiska Media.